

1060

TITLE: PUBERTY(BOY)

INFORMANT: SEREMAIA SOVATABUA.(62 YRS)

PLACE OF INTERVIEW: TECI, YASAWA.

ORIGIN: TECI, TECI, YASAWA.

DATE: JUNE 1985.

INVESTIGATOR: WILLIE. DARI.

Vinaka vakalevi qo tale kina edua na turaga ni Teci mai Yasawa ko Seremaia Sovatabua kana talanoa taka tiko yani kokoya nai vakarau ni vesele vei ira na cauravou ena nona vanua ena gauna e liu, vinaka vakalevu Seremaia.

Vinaka vakalevu, koi au saraga qo au dau veisele ena vanua qo ko Teci nisa vinakati me dua na tagane me sele era na lako mai vei au na tamani gone kana rawa ni kau mai vei au e dua se tolu na gone meu mai seleta.

Ni sa dau vakatara mai ko tamana sa qai lako mai na gone keirau sana qai lako vata me laki sele. Na yacana vaka Teci na bubuta. Ni sa dau vakarau na sele esa dau vakarau rawa tu edua na kau na yacana na uto edau kari rawa tu ni se bera na sele, Sa qai dau kau mai na wa ni kau qo, sa qai dau laki vesu kina nai yaya ni gine qo me lako mai ki ra au sa qai dau dre va qo me lako mai na tikina ki ra.

Au sa qai taura mai nai sele au sa qai seleta kina na vanua e sa lako tu mai ki ra. Niu sa seleta oti ga ka lako tani mai na tikina e sa biu, au sa taura sara mai na kani uto ka kari kau boroya sara kina na vanua e sele, qo me vaka tiko na wainimate.

Au sa qai dau kauta mai na qani vudi malumalu koya e se bera ni vakayagat
-i au sa qai vivica enai sulu. Oti ya sa lako mai na karua ni gone , mai
-ka vakatautau vata ga na ka qo, qai vesu gamai sele toi ga sa oti yani
boro sara na wainimate me tarova na dra.

Oti na veisele qo, keimami sa qai gole yani ki nakoro me baleti ira na
gone era sele rawa mai. Sana qai laki tukuni veirau nai tubutubu nira
sa sela oti mai na gone.

Na gauna qo sana vakarau taki tu mai na noqu vale me keimai laki tiko
kina me yacova e va na bogi. Ia ko ira nai tubutubu era sana vakarautaka
-i na veika me baleti keimami ni sana yacova mai nai ka va ni bogi.
Ia, ena yakavi ya ena siga ka caka kina na veisele era sana lako mai na
wekadra na tinadza na gone, era mai tevuka rawa nai kotokoto ena vale.

Na loga kece ka ra kau mai ena gauna ni va na bogi qo, nisa toi na va na
-ogi sana noqu taucoko kasana maroroya ko ira na noqu leweni vale.
E sana qai caka na kena magiti, kenai yau mera vakabogiva taki kina ko
ira na sele, kau vakavinavinaka taki kina me baleta na noqu veisele.

Ni sa toi na ka qo, era sa qai vakatarai na gone qo meratou laki sili
ki waitui , laki cocoka, laki qito se cava tale era via cakava.

Qo nai vakarau ni veisele au dau vakayacora ena vanna qo ko Teci.
Ia, ena gauna qo au sa sega ni veisele , nira qai dau lako mai vei au, au
sega niqai via cakava , baleta na ka qo ni sa gauna dua tani nikua sa
vakarerevaki talega ni sa veisau na gauna.

Ni so na gone era sele esa sega ni dau tarovi rawa na dra. Ia, qo kina au
sa mai tarova kina nai vakarau ni veisele qo niu dau cakacaka va tu elip.
Qo sa rawarawa nica sa veisele tu na vuniwai.

_: Me vaka na gauna nikua, era sa sele na gone lalai, vaka cava eliu, ed
tiko na yabaki ni buka cava era dau sele kina na gone?

Era sa dau yabaki tinikava se tikikalima, sa qai dau caka na sele ni
sa dau kaukauwa vinaka toka koira.

_: Vakacava ko ira na kena turaga era sa dau kaukauwa tu na yagodra nira dau lako yani?

Sega, sega niu dau seleta ko au ko ira na ka vaqori, sega vakadua niu kila.

_: Vakacava dua na gone koni seleta, rawa beka ni vakacava nai vakarau ni veisele koni dau taurivaka?

Na mataqali leqa saraga vaqori au dau tara vei ira na gone, nisa dredre meu seleta ya sa na tu ga me qai laki seleta ga ko nasi. Edua na cauravou ea vaqpri, siga nikua sa vakaluveni tu.

_: Edua beka nai vakasaka koni dau solia vei ira na cauravou nira se bera ni sele, mera lade beka yani ki wai mera laki sili tu?

Ni se bera nicaka na veisele, e sana kilai ni se bera saraga ni caka edua na ka ra sana kauki wai mera laki sili kina. Eso era dau sele era dau cawiri na uludra ka rawa ni ra cibati ira ni ra dau maumalumumu so era sa maumalumumu era sa qai dau vakakaukauwa taki, sele rawaga mer sa qai mai davo vakadua e nakoro.

_: Vaka na gauna nikua edau tu nai cula ni vakanunu taki, vakacava mai keru edua beka na kani vakanunu koni na solia toka vua na gone ni se bera ni dua na sele ecaka-?

Na ka edau caka ga nira sa lako mai mera nai sele, ni ra sa tucake ga mera vakarau esana tukuni vei ira mera rai tani, ka ni sa ra wele sara tuga, esana tauri saraga na yagodra tabu qai seleti vakatotolo, ra dau kidacaka tale sa bera.

_: NOMu cakava toka na veisele qori vei ira na gone ko iko taudua saraga kona cakava na veisele qori se dua tale beka e tiko mena qarauni ira toka na gone mai muri?

Io, edau toka mai muri eso na dau mai veivuke vei ira na gone, qo mera d
qarauni ira toka mai muri ni gata era sa vakarau sele kina mera toka
kina vakadua.

_: Edua beka nai talanoa ni dau rogoca tu eliu ni se bera mai nai sele
cava beka era dau vakayagataka tu?

Ni se bera mai nai sele era dau vakayaga taka tu na bitu, na bitu ga era
tu qo, e dau basi na bitu me vaka ga nai toro, dua na ka na kena gata ni
se bera mai nai sele.

_: Qo Seremaia, ni sa dau caka na veisele, era dau sele ga ena lomani
vale se caka e veikau se dua ga na bitini wai?

E dau caka ga e batini wai, edau samaki vakavinaka me galala sara ga
era sa qai dau lako ki wai na gone mera laki sisili toka oti ga era sa s
-e sara.

_: Koya na kulina koya ko seleta ya e sa viritaki sara tikoga ki wai?

E bulu ga vakavinaka, olo vakavinaka ena dua nai tikini sulu sa qai
bulu vata na vuni niu me vaka takilakila tu. Sana qai kijai tu ko ka e bul
-u koto e ke na nona ka.

_: Nomu kauti ira mai na gone qo ena lomani vale, na veigatasara vakacava
ko dau cakava tu ena lomani bogiva qo?

Na caka toka na kedra magati, vakalevuga na ko ira na tubutubu era na ka
-ta tiko mai na kedra na gone qo.

Na uvi, dalo vuaka kena veimataqali. Sega na leqa, nisa dau kila ga
ni sa dau voleka mai na bogiva, era sa kumukumuni mai nai tubutubu kei
nai yau me baleta na soqe qo.

_: Nodra toka na gone qoy eso beka nai vakasala koni na solia toka vei ira?

Au dau tukuna ga mera kua ni veilako veiyaki vakalevu baleta ena rawa ni vuce na mawe ni sele. Era na toka ga vakadua, kua na qito mera vala loloku taka na ka esa caka vei ira, de qai vuce nai sele esa caka

_: Tau, nodra toka na gone qo ena bogiva, ko na veissau taka tiko na nodra vadreti?

Io, niu sa kila ga nisa maca na vadreti au sa kila saraga ni sa dodonu me sa veissau na vadreti baleta de na qai drete na mavoa, sa kilai tikoga maca ga na mavoa, veissau sara na vadreti. Qai kilai tikoga sena maca se sega ni maca sana laurai tikoga. Sana qai caka na vadreti vou, sere tale vadreti me savasava tuga. So esa dau laki talo mai na waitui me mai sava kina na mavoa.

Dau veissau vakarua ena dua na siga. Dau vakalevuga nira sa dau lako ki waitui baleta edau mamaca saraga kina vakavinaka na mavoa.

_: Vakacava Tau, ke dua na gone evuce toka na nonai yaya, mataqali veisele cava kona solia toka vua na gone ya?

Ni sa dau vuce na yagona sa qai dau kau mai na drau ni qai mai vaka katakata me sa qai laki olo kina nai yaya me oti kina na vuceqo.

Ni sa biu yani na drauni qai ena vanua vuce sa qai vadreti. Qai dau laurai ena siga tarava sa oti na vuce ka sa rawa ni laki sili e waitui

_: Tau, ena so na gauna, esana mamaca beka na dra, ka tadre na vadreti edau mosi saremai, eso na vakasala koni dau solia ena ka vaqo?

Ni sa dau tadrega na vadreti vaqori era sa dau kau ki wai me laki vaka malumu tu me toi kina na tadre.

_: Rawa niko talanoa taka Tau na kena caka na bogiva, ?

Era sa kila ga nisa voleka mai na bogiva, era sana lako vata mai ko ira na wekadra, na, na tubutubu ka tukuni sa bogiva toka ko ratou na gone e nikua. sa dau kau mai na magiti, , nai yau, era sana qai laki sili na gone.

Ra sana caka magiti toka mai e nakoro nira sa laki sili na gone. Ko ira na tinadra era na cakamai na na kedra na gone.

_: Tau ena so na vauna, au rogoca kina ni dau tiko eso na luveni turaga ni ra sa dau tamata levu mai nira sa sele oti, sa qai dau sevu taki na nodrai yaya, vakacava nai talanoa vago eke?

Nai mataqali qori esega sara ni dau caka tu eke, erawa ni madua na ka ena caka qori esana qai vakagara ga ko koya na nona yalewa.

Sana tukuni ga sa katoa tu na sele, era sekakila sara ko ira na tamata.

_: Eso na itovo au dau rogocamai ni ra sa dau sele oti ko ira na gone, era dau soli vei ira na galala mera mokuta ga edua na toa se vuaka ka ena cici mai e matadra ena dua ga na gauna?

E sega ni dau caka eke, balata ni duidui na vanua e duidui nai vakarau.

_: Vakacava na nodra vadreti ni sa toi na sele, ena laki lili tu e veidogo se laki bulu se laki kolotaki tu e waitui?

E dau laki bulu e baravi, sega ni dau biu vakavei talia ni tu so na tamata era rawa ni cakava kina eso na kaca. eda biu tu ena lomani dari wai ka sa qai dau kau yani kina dua na vanua me laki bulu vakavinaka kina. Ni sa dau laki mavo na nodrai yaya, sa qai dau boro loaloa tu me kua kina ni dau vula tu ena gauna e sana maca kina.

_: Eso na vauna au rogoca ni dau tabu saraga vei ira na marama era kunel
-e lo tiko mera raica se tara na kedra?

E dau tabu saraga ko ira na marama era sa qai dau kunekune vou tiko ka re
vunitaka tiko mera lako mai vei ira na gone qo se mera mai tara na kedra.
E dau vaka vuleqa walega ena nodra sele na gone. E dau rawa ni vuce
mai na nodra ka na tagane baleta nira sa mai tara tiko ko ira era sega
tiko ni kilai na nodra bukete.

Ni sa dai vuce tiko na yagona na gone esana qai tarogi mai na ka vaqo se
ko cei na yalewa e bukete tiko. Ko ira ga na yalewa vakawati kara bukete
tiko e ra rawa ni lako mai mera mai ta ra na kedra na gone qo.

_: Ena dua beka na veiqaravi koni na solia vua na gone e vuce na nonai
yaya?

Ena rawa ni caka ena wai katakata, ke sega ga esana rawa saraga ni kau
ki valenibula. Me laki caka kina vakavinaka.

_: Vinaka vakalevu sara Seremaia. sa mai rogo vinaka sara na nodrau
vei talanoa. ke tiko tale beka e dua na ka koni via tukuna vei ira na
noda lalai sa kena gauna saraga qo mo ni tukuna kina e duana ka koni
namuma tiko nise vo tiko moni tukuna.

Na veisele ga qori au dau cakava tu eliu, nikua sa sega ni sa tu na
valeni bula sa mani mai sega kina na ka qo, e sega ni tabu, so na tama
kei na tina era tu na gauna qo era rawa tu ni cakava nai cakacaka qo
kera vinakati au. Nikua sa tu na valeniveivakabulai koya ra sa kau ga kina
na gone. Nikua sana vakatau ga veiira nai tubutubu na vauna mera sele
kina ko ira na gone.

Nikua sa sucuga na gone ra sa sel sara, liu se sega na valenibula se
caka kina na ka qo me vaka au sa tukuna oti tiko, sai koya bekaga ya.

pg 8. 1060.

Vinaka vakalevu nisa qai rogoa tiko yani ya edua na turaga ko Seremaia
Sovatabua, na turaga ni Teci mai Teci ena vanua ko Ysawa. Vinaka vakalevu
Seremaia.
